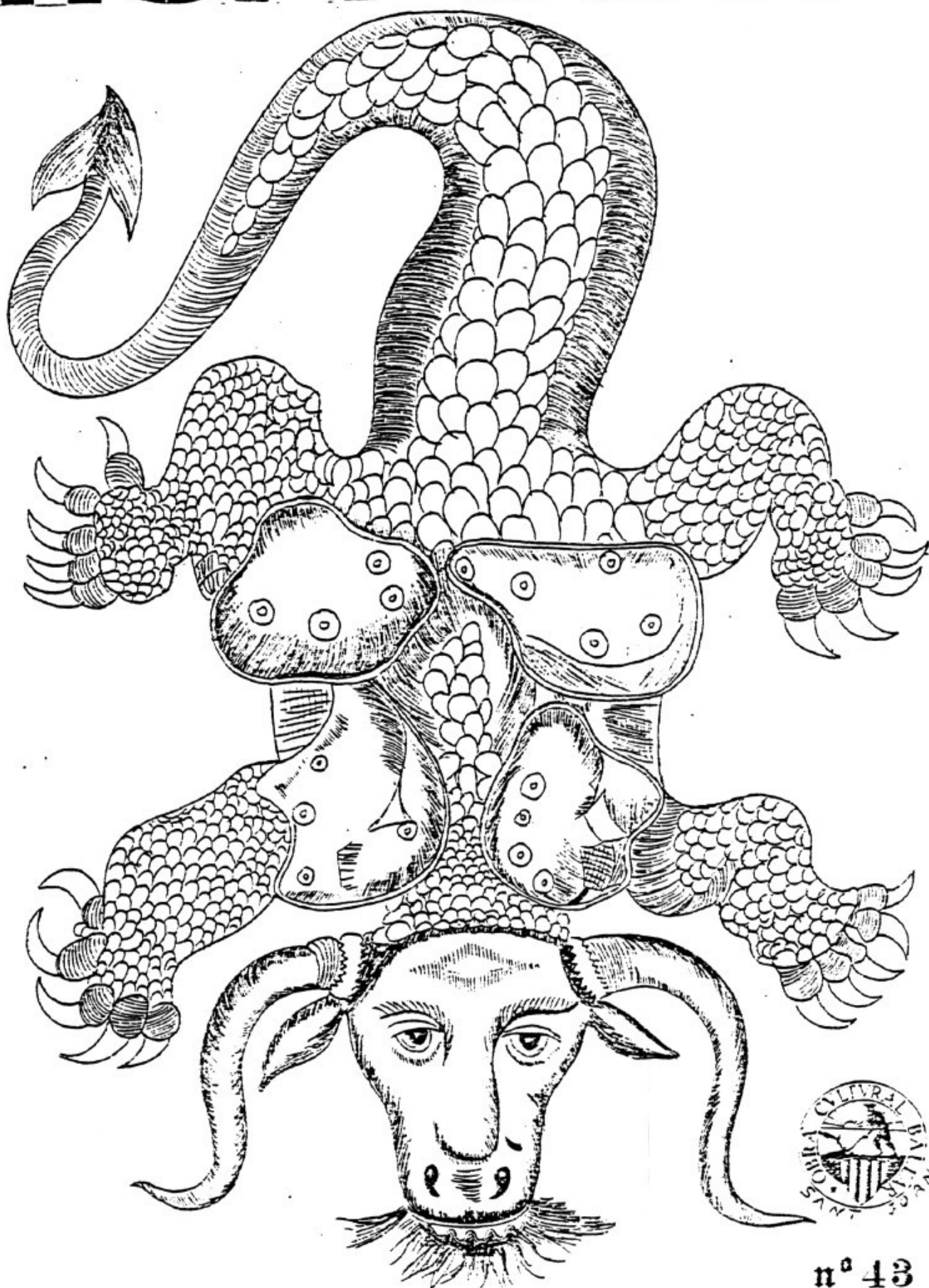

mel i sucre

A aquest número hi trobareu:

- Què hem de fer ? Questionament de la crisi espiritual que sofreixent les entitats culturals del poble. Per Joan Sas- tre Joan.
- Notícies locals, del que succeeix al poble fins a l'hora de tancar el número per l'O.C.B.
- Poema, "La dona és el negre del món" aportació de Joana Sorell
- Evolució dels cultius al terme de Sant Joan, 1.860 -1.960. estudi sobre el cultiu de secà i regadiu al nostre poble per Cosme Nigorra, Xavier Moratinos, Amador Gaià.
- Balanç de la biblioteca durant l'any 1.983, per Amador Gaià.
- Bestiari, el bou, estudi d'aquest animal, per Joan Morey, Cosme Nigorra i Joan Moratinos.
- Estructura de propietat agrària a Sant Joan, sobre l'evolució de les grans propietats a Sant Joan, per Miquel Company Florit.
- Sant Joan, poema referit al nostre poble, per Margalida Bou Bauçà.

MEL I SUCRE, nº 43 Gener de 1.984. Bolletí informatiu de l'O.C.B. a Sant Joan

Local Social- C/ Nou- nº 6

Portada / Encarnació de l'es- perit maligne encarnat per les festes de Nadal (N'hi ha que el veren)

Tothom que vulgui col.laborar que faci de veure algú de l'e- quip de treball

Tirada actual 100 exemplars

Depòsit legal - 49- 1.983

Imprimeix- Fot Bonigas

Preu de venda: 100 pts

QUE FEM DE FER?

Carta oberta a tothom qui se senti al·ludit.

Amics i amigues, companys, companyes:

Totes les entitats culturals, esportives, recreatives, polítiques d'un poble passen per períodes d'eufòria i de crisi.

Normalment aquests períodes se solen alternar, i així dins l'època d'eufòria tothom fa feina amb il·lusió i de bona gana, perquè tot va bé i tothom està content, però quan per les raons que siguin l'associació entra en crisi, tan sols hi ha dos camins: Un és que els quatre caparruts idealistes que estiren al cap-davant se rompin les banyes i cremin la seva persona per mantenir viva l'entitat amb l'esperança (a vegades vana) de veure arribar un dia un altre període d'eufòria que la revitalitzi; l'altre camí és a primera vista molt més senzill, esperar la mort natural de l'entitat amb totes les seves conseqüències.

L'entrada en crisi sol venir normalment arrel de l'abandó de l'entitat per una part considerable dels seus elements actius, que solen justificar-se amb les raons més desiguals: que si hi ha massa feina, perquè aquell ha fet o ha deixat de fer, hauria d'haver fet o no havia d'haver fet, si ha dit o ha insinuat, que si l'hi han pujat els fums, que si anar al cine, que si Es Miu, que si ella, que si ell, que si això, que si allò; excuses que a vegades son fonamentades i a vegades son tan sols això, excuses.

Això sol provocar una falta d'al·licients (que per altre part no es poden donar si no hi ha gent) i un distanciament dels individus, que provoca una impossibilitat de discutir les coses cara a cara, per tant una impossibilitat d'enteniment; de manera que la cosa va prenguent força per ella mateixa transformant-se en un cercle viciós, que desemboca en l'entrada a la crisi, i si no s'hi posa remei en la total desaparició de l'entitat.

Estimats companys i companyes, els temps que corren son uns mals im- temps per a les entitats no monopolitzades, i corren el perill d'entrar en crisi irreversible, si no hi posam remei arribarà un dia fatal; el dia que la coral de Sant Joan oferirà el seu darrer concert, el dia que veurà la llum la darrera edició del "Mel i Sucre", el dia que ja no interessarà saber que passa l'Ajuntament, perquè haurem perdut l'il·lusió de construir el poble segons les nostres idees i conviccions. Aquest dia s'haurà desbaratat la nostra consciència de grup, aquest dia el nostre poble de Sant Joan haurà mort dins el nostre cor, aquest dia ja no farem poble, ja no ho serem, i quedarem reduïts a elements purament folklòrics, enterrats dins l'anonimat amos i senyors de la nostra soledad (tal volta compartida, pels qui tinguin sort).

Llavors amb el temps tal vegada reconeguem el nostre error, i intentem recomençar de bell nou la nostra vida com a poble, creant noves entitats i organitzacions, o intentant revivir les que un temps deixàrem morir, llavors, només ens quedarà esperar que no sigui massa tardà.

Sí, els qui encara conserven una mica d'il·lusió, els qui encara mantenen viu part d'aquell esperit de lluita que ens va unir un temps no massa llunyà, els qui tossudament s'obstinen amb mantenir vives les nostres agrupacions necessiten ajuda, i si no la tenen, un dia se cansaran de carregar-se cupes i d'assumir tanta responsabilitat, i ho deixaran anar tot.

Procurem que no arribi aquest dia.

Joan sastre joan

Una cosa volia dir
i l'he dita amb una carta,
si algú hi te res a dir
que ho digui de bona gana.

NOTICIES LOCALS

-- Ja tenim un any més dins la taleca. Per cap d'any hi va haver xocolotades, xampanyades i tothom se'n va anar a jeure amb les orelles ben vermelles.

-- Dia 4 de Gener de 1.984 tingué lloc l'assemblea anual ordinària de l'O.C.B. de Sant Joan. Poca assistència. Entre altres punts s'acordaren:

- Junta directiva: la mateixa que l'any passat
- Mel i Sucre: continua igual que l'any passat
- Altres activitats: taller de caparrots, taller d'instruments populars, excursions amb bicicleta,...
- Balanç econòmic de 1.983: veure número anterior (nº 42)
- Subvencions: demanar ajudes als organismes corresponents

-- Els reisenguany se portaren molt bé amb els santjoaners, hi va haver pepes i pepots per tothom, els agraciats ^{igual} esteren molt contents. El dia dels reis hi va haver la representació de la comèdia "Els Reis"; nombrós públic i bona representació apesar de les dificultats acústiques, degut a situació del catèfal, equipde megafonia i cotxes que passaven.

-- Dia 7 i dia 14 de Gener de 1.984 al local de l'O.C.B. se va fer un taller d'instruments populars manufacturats amb canyes en vistes a la festa dels foguerons de Sant Antoni, i que s'ha continuat amb un altre de carstes en vistes a les festes dels darrers dies.

-- L'O.C.B. va fer un fogueró el dia de la nit de Sant Antoni, juntament amb 11 més que hi havia pel poble que enlaintiren la festa. Hi va haver un dimoni i una colla de xeremiers locals que feren les delícies de la concurrència.

-- El dia de Sant Antoni hi va haver beneides de carroces i de tota classe d'animals davant l'església. També hi va haver una exposició d'ormetjos del camp al local de la cambra agrària.

-- L'obertura de la nova peixateria al carrer Desert causa nombrosos problemes als consumidors santjoaners. El carrer Desert està molt enfora del centre del nucli de població, només està obert tres dies a la setmana de 8 a 11 del dematí, i no hi ha altre lloc per comprar peix, ja que s'ha prohibit la venda de peixeters ambulants.

-- Molta poca brusca per aquest mes de gener. 39,4 mm dels quals se contabilitzaren 25 amb una vegada.

-- Les obres a les escoles noves han començat. Les escombres ja estan fetes i hi ha una gruota que hi fa feina.

-- Els interessats en continuar col.laborant amb l'Q.C.B. de Sant Joan poden començar a estalviar la mòdica quantitat de 1.200 pts i si no va bé 240 durets. Qualsevol dia passarà la comissió recaudadora.

-- A tothom que li interessi fer una enquadrernació dels nrs 13 al 30, que faci de veure algú de l'equip de treball.

-- Dia 28 de Gener de 1.984 l'equip femení de voleibol guanyà per el tanteig clar de 3- 1 al San Vicente de Paul.

Es president de sa Caixa
es En Miquel Fideuer,
feim pregàries que vagi bé
que l'any que ve pugui fer
sa festa molt més grossa

Una colla de xeremiers
tocaren tot el vespre,
feren alegre sa festa
per tots els santjoaners

Sant Antoni gloriós
de Viana anomenat,
es nostre bstle pes televisior
i a s'Ajuntament no l'he trobat.

Sa Nostra avui fa foc
per dur- hi més doblers,
i des nostra interés
pugui matar es porc més gros

Els reis solen dur molts de re-
gals
i enguany l'ajuntament
per tenir es mateix esment,
mos ha pujat generosament
tots els impostos municipals

Sant Antoni està trist
plora com un infantó,
per trobar en Joan Burixó
va tardar un més i mig.

P O E M A
=====

La dona és el negre del món

La dona és el negre del món

Sí, ho és

Pensa-hi

La dona és el negre del món

Pensa-hi

Fes-hi qualche cosa

L'obligam a pintar-se la cara i a ballar

Si no vol ser una esclava li deim que no ens estima

Si és autèntica deim que trata de ser un home

Mentres la rebaixam, fingim que està per damunt nostre

La dona és el negre del món

Sí, ho és

Si no me creus mira la qui està amb tu

La dona és l'esclau dels esclaus

Ah sí, hauries de cridar per això, sí

L'obligam a tenir i criar els nostres fills

i després la deixam per ser una gallina veïlla i grossa

L'hi deim que la llar és l'únic lloc a on ha d'estar

i després ens queixam que és poc mundana per ser amiga nostra

La dona és el negre del món

Sí, ho és

si no me creus mira la qui està amb tu

Sí, la dona és l'esclau dels esclaus

Sí, molt be, eh!

L'insultam cada dia a la televisió

i ens demanam perquè no té coratge, ni confiança

Quan és jove li matam la voluntat d'esser lliure

Mentres li deim que no sigui tan llesta

la rebaixam per ser tan beneïta

La dona és el negre del món

Sí, ho és

Si no me creus

mira la qui està amb tu

La dona és l'esclau dels esclaus

Sí, ho és.

Lennon-Ono

Poema-cançó tret del llibre

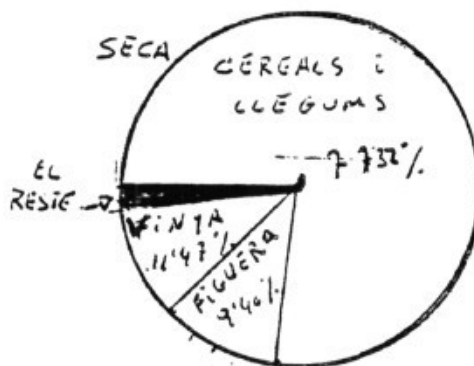
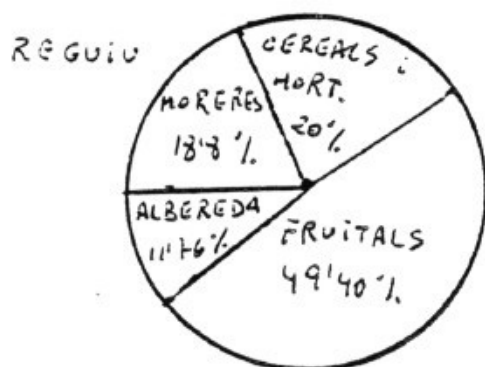
"John Lennon, Canciones"

Edit. Fundamentos

Segona edició

EVOLUCIO DELS CULTIUS AL TERME DE SANT JOAN. 1.860-1.960

ANY 1.860

Reguiu

Hec.

Cereals i hortalices	3,02	20 %
Moreres	2,84	18,80 %
Altres fruitals	7,46	49,40 %
Albereda	1,78	11,78 %
	<u>45,10</u>	

Secà

Hec.

Cereals i llegums	2.373	77,32 %
Ametler	23,79	0,77 %
Garrover	14,74	0,48 %
Figuera	288,74	9,40 %
Olivera	13,32	0,43 %
Vinya	352,14	11,47 %
Figuera de moro	3,37	0,10 %
	<u>3069,10</u>	

A la segona mitat del segle XIX, Sant JOAN era un, entre molts, dels termes de Mallorca en el qual es donava una agricultura extensiva(1) la major part d'ella estava formada per cultius de secà. El número d'hectàrees dedicades al reguiu eren mínimes. Cada família es solia alimentar del seu propi hort. L'aigua es treia amb sínies. Els mitjans que empleiaven eren molt rudimentaris. Hi havia difícils mitjans de transport als mercat. Al any 1.860, el reguiu era d'autoconsum. Resumint

Dins el secà, ~~XXXXXX~~^{el percentatge} due crida més l'atenció és el 77,32% de cereals, cosa que encara perdura, potser degut al caràcter conservador de l'agricultor.

També crida l'atenció la poca quantitat d'ametler i garrova, cosa que a la actualitat són pocs els terrenys als quals no se

-(1) Agricultura extensiva: Se necessita molta mà d'obra per pocs rendiments.

N'hi vegin. Segons pareix esser, encara no estaven en plena colonització, sino que foren els inicis de la plantació.

. Mereixen mencionar s'olivera i sa vinya, que a pesar de tot mai han estat la principal font d'ingressos.

Des de 1.860 a 1.960, hi ha un buit molt gros, degut a la ausència de dades, que sols podríem sobre induint xifres segons el grau d'evolució.

ANY 1.960

Durant aquest segle, les coses han canviat enormement. Les hectàrees ocupades amb uns cultius han avançat i les altres retrocedit.

Distribució de la terra a 1.960

Reguiu-----	32,65 Hec.	
Secà-----	3079,58 Hec.	41,05 %
Total no cultivat--	768,91 Hec.	(98,95 %)
Extensió total----	3881,15 Hec.	

Comparació amb 1.860: Aument exuberant de reguiu, de 15,10 Hd a 32,65, el doble, i a pesar de que a aquest any no estigués en ple apogeu. A partir d'ara es descobreixen les possibilitats econòmiques del reguiu, i el seu augment és vertiginós.

al 1.955, hi havia 32,35 Hec. de reguiu, mentre que al 1.960 només s'havia augmentat en 30 àrees (32,65). Del 1.960 al 1.968, l'increment fou de 31,35 Hec., (64,00) quantitat bastant considerable per tan poc període de temps.

A pesar d'això, el secà segueix ocupant la major part de les terres dedicades al cultiu. Tan sols 32,65 Hec. al 1.960, el 1,04% de la terra cultivada. En quant al secà al 1.960 hi havia:

HC.

Cereals i llegums---	1146,69-----	37,23 %
Ametler-----	752,80-----	24,44 %
Garrover-----	177,09-----	5,62 %
Figuera-----	909,30-----	29,52 %
Olivera-----	XXXXXX-----	XXXXX
Vidya-----	21,93-----	0,71 %
Fruitals-----	43,28-----	1,40

Amb els cereals i llegums hi ha una disminució de 1.227 Hc. La rentabilitat dels cereals és casi nula. Només són rentables per engreixar porcs entre altres animals.

A 1.860 no se coneixia encara la rentabilitat dels ametlers, garrovers i figueres o potser que no fossin apropiats a la infraestructura de mercat d'aquell temps. Però al 1.960, representen el fi de l'apogeu d'aquests arbres, degut a que amb la aparició de la maquinària se té difícil accés a una parcela amb arbres.

Les 13,32 Hc. d'olivera desaparegueren per complet. Les terres de Sant Joan no són apropiades per aquest cultiu.

La vinya potser uns dels cultius que més ha minvat. Les grans plagues, una de les principals causes.

Les figueres de moro han desaparegut completament. No són rentables.

La única vosa que ha aparegut són els fruitals. Entre altres els principals arbres d'aquest tipus són tarongers, pereres, pomeres, albarcoquers i melicotoners.

Resumint, al 1.860, el reguiu era casi insignificant. Hi havia una agricultura de subsistència, la qual, degut a l'evolució se convertí amb una agricultura intensiva de cara a cultivar productes de qualitat competitiva als mercats, cosa que s'ha feta possible gràcies al desenvolupament tecnològic.

COSME NIGORRA
XAVIER MORATINOS
AMADOR GAIA

BALANÇ DE LA BIBLIOTECA DURANT L'ANY 1983

- Número total de persones amb carnet de préstec----- 146
- Llibres ingressats durant l'any ----- 346
- Volumes que constitueixen el fons de la Biblioteca-----4102
- Diaris i revistes que arriben a la Biblioteca: "Mallorca",
"Balears", "Perlas y cuevas", "Boletí de Sant Joan", "Mel
i Sucre", "Randa", "Estudis Balearics".
- Llibres prestats a domicili des de l'obertura de la Biblio-
teca ----- 2560

Estadística de l'any 1983

	Llibres prestats	Lectors
Gener -----	205 -----	234 -----
Febrer -----	206 -----	371 -----
Març -----	333 -----	520 -----
Abril -----	118 -----	205 -----
Maig -----	172 -----	249 -----
Juny -----	112 -----	246 -----
Juliol -----	vacances -----	
Agost -----	157 -----	231 -----
Setembre -----	105 -----	196 -----
Octubre -----	136 -----	254 -----
Novembre -----	238 -----	327 -----
Desembre -----	194 -----	269 -----
Total ---	1.976	

Amador Gaià

BOS TAURUS

un bou

Dos punxentos,
dos lluentos,
quatre tripo- trapos
i un arruixador de mosques

Joan Moratinos
Joan Morsy
Cosme Nigorra

El bou (Bos taurus) és un animal remugant, domesticat per l'home 10.000 anys a de C. a l'Àsia. Possiblement és originari de l'espècie salvatge de l'ur, que desaparagué de la faç de la terra el segle XVII.

En principi ajudava a l'home en les feines del camp, sobretot llaurar, estirar un carro (de forma individual o en parell), rodar a la sínia,... Les races actuals que encara saben fer aquestes feines són: la gascona, la romanyola, i la pirenenca.

Quan l'home començà a tenir més coneixement, programà millor l'utilització d'aquest animal per aprofitar-se'n ~~millor~~. Seleccionà races productores de llet. Algunes d'elles en produeixen una barbaritat per les quatre mametes que tenen al braguer. Les millors per aquest menester són: La holandesa, la bretona, la simmenthal, la friburguesa, la suïssa, la jersey i la guernesey.

També les seleccionà per obtenir més i millor carn i així tenim les races: durham, aberdeen - angus, galloway, hereford, charolaise.

A cultures primitives, neolítiques, mesopotàmiques i a la Índia, és part important de la religió. És símbol de fecunditat. En general a totes les cultures mediterrànies el bou forma part de certs ri-

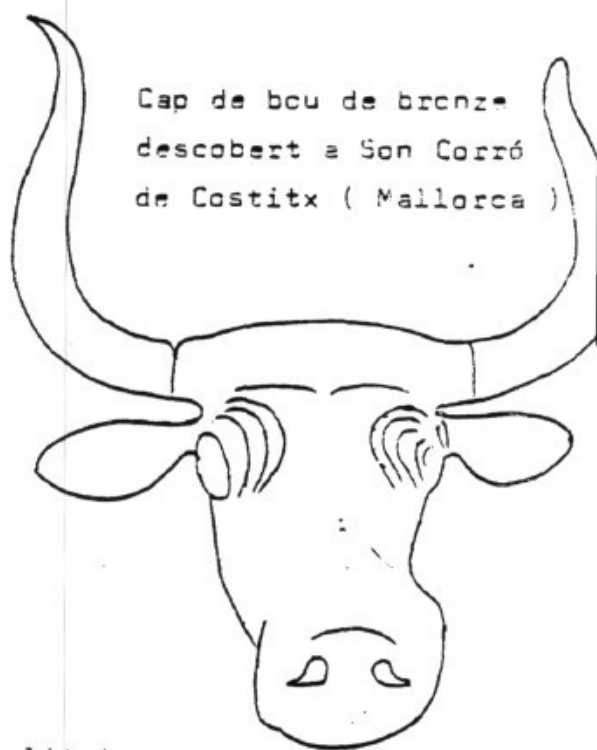
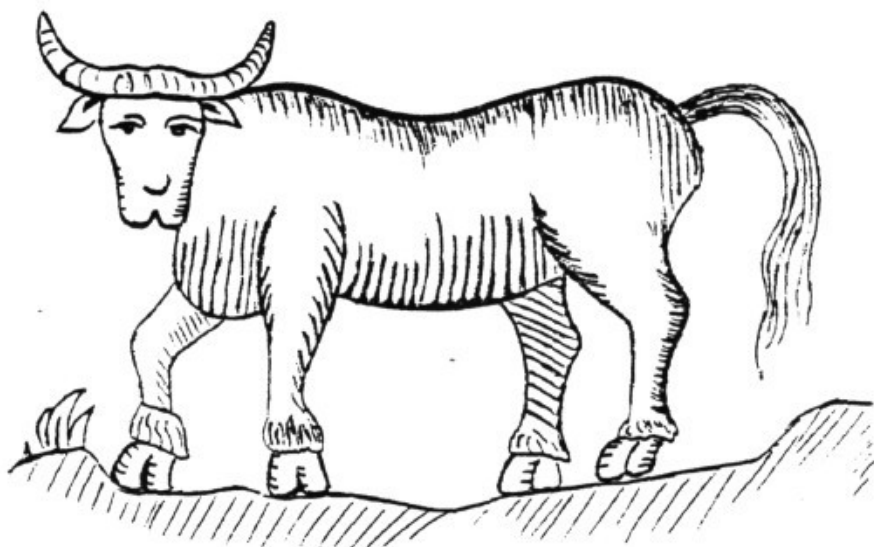
tuals religiosos. Antigament eren comuns les bregues entre braus, en les qu^{es} era sacrificat el guanyador. Abans, a Mallorca hi havia el costum de fer barallar els braus de les possessions, o els braus amb els cans anomenats de bou, precisament per aquestes bregues. De la baralla entre braus esdevingué la lluita entre l'home i el brau, que sembla^{que} nasqué a l'illa de Creta i s'estengué per tots els pobles de cultura mediterrània, i ha arribat als nostres dies amb els corre-bous, abans costum popular per tots els indrets de la península.

D'aquestes corregudes, a l'actualitat les més conegudes són les de torear el bou. Per aquest menester s'han seleccionat unes races de bous, generalment negres, entre elles: Joan -Domènec, Ros / Eulalia, Ventayols / Mercè Quintana.

El bou no castrat o sia un brau, és un animal indòmit i furiós. Les dues banyes que té al front les empra per envestir al possible enemic; quan envesten, mufen i graten en terra amb les potes.

Es herbívor i menja grans quantitats d'herba que emmagatzema dins la panxa i posteriorment remuga. A vegades, quan mastica l'herba fa moltes baves, se diu que és perquè no sap escupir. Menjant, menjant arriba a tornar bastant gros, hi ha braus que pesen més de 1 Tm. Fa molts d'excrements grossos i verdosos.

Merda de bou
que quan cau se desfà,
sa de burro no
que cau apilotada

Cap de bou de bronze descobert a Son Corró de Costitx (Mallorca)

Existeixen moltes contarelles, refranys, llegendes, topònims, ... relacionades amb el bou o la vaca:

- Vaques grasses i magres d'Egipte.
- Norro de sa vaca: o'nyal de vora el torrent de Parais que quan ni pega fort la mar, pareix un bramul.

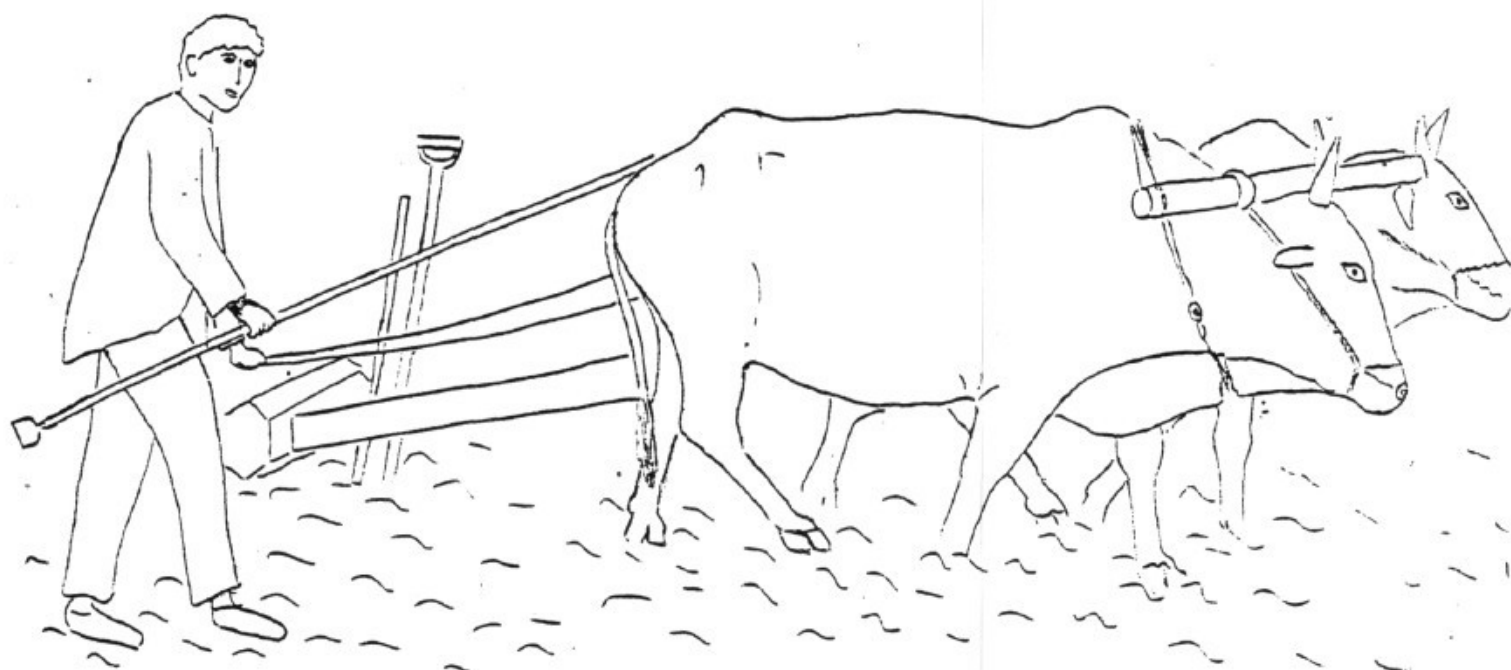
Dibuix de bou i torero " Costumari Català "

Se conta que una vegada a un poble un capellà va veure una nineta que menava una vaca al brau i se produí la següent conversa:

- Què fas nineta ?
- Men sa vaca a n'es brau
- I a n'això no ho poria fer ton pare ?
- No, ha d'esser es brau.

I jo llaurava amb en Vermell
i amb en banyeta revoltada,
i feia més bona llaurada
que l'amo amb so parell.

Els urs europeus eren de tamany gegantí, ja que arribaven als 2 m a la creu. Sanyes enormes dirigides cap en avant i cap a d'alt, color gris terrossenc i més oscur a les extremitats. Varen ser bravures a la península escandinava fins a temps dels viquinges (el darrer fou mort al bosc de Jaktorow, prop de Varsovia a 1.627)

- Caga més un bou que cent orenelles
- Posar una vaca o fer una vaca, se diu a fer companyia amb un altre, en el joc o altres negocis a base de repartir-se el guany per parts iguals.
- Se diu que els seus alenís, juntament amb els d'una mula, *encalentaren* a Jesús, de petit.
- Quan neix un infant, si té els cabells del front com a aplanat per enrera, se diu que té una llepada de bou, o dues.

Viuen uns 15 anys. Les vques poden engendrar un vedellet cada any. Abans aquest engendrament se produïa de forma natural (brau-vaca), actualment està més de moda la inseminació artificial.

Per matar-los se'ls clava un punyallet al bult requidi i llavors se'ls fa donar la sang. Verga de bou o vit de bou és el membre viril del bou tallat abans de matar l'animal, assecat posteriorment i emprat per assotar. La pell, generalment marron, blanca o negra, és bona per la fabricació de sabates i bosses.

Li agrada estar en guarda. El de bover era un ofici de possessió; aquest s'encarregava de guardar els bous tot lo dia fins que sortia l'estel del Bover (planeta Venus) el capvespre de tot i anaven a retiro. Si estan en guarda, se les sol posar pel coll una esquella, i als més orats una trave a les cames.

És afectat de paràsits, sobretot mosques, que s'arruixa amb la coa, i paparres.

ESTRUCTURA DE PROPIETAT AGRARIA A SANT JOAN

A altres bolletins (n°s 9, 11, 20 i 23) havia tractat d'una forma molt esquemàtica el canvi d'estructura de propietat agrària a Sant Joan. Entre les raons de més importància a l'hora d'analitzar la realitat santjoanera al·legava:

- A Sant Joan, el minifundisme és la forma d'explotació de la terra més estesa, exceptuant clar, algunes grans propietats que sempre es troben localitzades a la perifèria del terme (Maià, Son Brondo, Son Gual, Sa bastida, Es Calderers, Son Gil, Horta). Aquesta parcel·lació de la terra presenta el grau més alt de fragmentació en torn de la dècada de 1.900 - 1.910.

- Aquest procés de parcel·lació ha vingut determinat pel conseqüent canvi de propietaris. Així tenim que al llarg dels tres darrers segles, les gran propietats han estat en mans de l'aristocràcia illenca, excepció feta d'alguna possessió que passà a poder de la classe burgesa dominant de Sant Joan. En el bolletí n° 11 afegia que el canvi se havia produït pel pas d'una classe terratinent en residència a Ciutat a una burgesia rural representada per mercaders, persones amb càrrecs lliberals, així com amos o amitgers que es feren rics. En realitat, el pas de propietats de la terra d'una classe a una altra no es donà ni encara ara s'ha donat, en contraposició de lo que afirmava a l'article anteriorment esmentat. Si observem aquesta evolució:

<u>POSSESSIONS</u>	<u>1.773</u>	<u>1.860-70</u>	<u>1.980</u>
Es Calderers	Pedro Verí	Pedro Verí	Francesc J. Sentmenat
Sa Bastida	Marquès Bellpuig	F. Saenz Secfias	F. Camps Cliver
Hortella	Nicolau Dameto i Simonet	Nicolau Rotten	
Horta	Aina Antich i Pocet	Hereus de D. Jaume Pizà	Raimon Gaià Carbonell
Son Brondo	Josep Civella	Hereus de la Condesa de Peralada	Xim Aguiló Aguiló
Son Gual	Francesc Ollandes	D. Juli O'Neill	Fulgencio Coll Rosse-
Es Cremat	Salvador Surada	Marquès de Vivot	
Maià	Jaume Joan de Villalonga	Hereus de D. M. Villalonga	Joan Cliver Monjo
Carrutxa	Jeroni Alemany i Flor	D. Miquel Alemany	Fulgencio Coll Roselló
Son Duran	Bonaventura Serra i Mauri	D. Josep Serra	

Veurem que fins ara tan sols dues possessions (Horta i Maià) tenen senyors amb residència fixa a Sant Joan. En canvi, em ratifico sobre l'existència d'una nova classe social que repercutirà en l'organització socioeconòmica de la comunitat santjoanera, mantenint els no santjoaners una indiferència cap a la política santjoanera.

Fent ús d'altres articles (nº 23), aquesta evolució de canvi de propietaris ha arribat a un extrem on el valor de les propietats, avui es considera més important pel seu valor immobiliari que pel seu ús agrícola. Per això, un canvi de propietaris per seguir practicant un ús agrari de la terra no es donarà degut a l'elevada inversió a realitzar, en tot cas s'hauria d'especular sobre l'ús del sòl. Tenguent present problemes d'indol intern i extern (nº 23) la pràctica de l'agricultura està en funció del desig i guanys d'inversió per part de les institucions autonòmiques i de la moral dels pagesos.

Miquel Company Florit

=====

=====

=====

=====

Sant Joan mirau quin poble
no és blau ni imorta
des color que va nèixer
ja que toca jota i mateixa
dins Mallorca està i no és petit
però lo que és no basta per quasi res
dins es pla està col.locat
i Montuiri té per veinat.

Margalida Bou Bauçà

